

ПРЕДГОВОР

Центърът по систематическо богословие към Православния богословски факултет на Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“ е институционално продължение на една академична инициатива, която обедини профилирания интерес за научни изследвания в областта на систематическото богословие и християнската философия. Дейността на международния научен *Семинар по систематическо богословие и християнска философия*, чието начало беше поставено през 2010 г. в Православния богословски факултет на Великотърновския университет, предизвика голям интерес сред учени в страната и чужбина и логично през 2012 г. се превърна в основа за създаването на *Центъра по систематическо богословие*. Основната цел на *Центъра* е да инициира различни научни проекти – главно в областта на систематическото богословие и на християнската философия, да създава академична среда за плодотворен богословски диалог и да популяризира постиженията на съвременната богословска мисъл.

Изборът на името „Теологикон“ за годишника на този *Център* е историческа препратка към първото известно в православния свят академично съчинение по систематическо богословие на Евгениос Вулгарис*, което обединява в органично единство елементи на православната догматика и етика. Този избор е, от една страна, свидетелство за неразривната връзка с традицията на православното богословие, а от друга – ясен маркер за научния профил и изследователските приоритети на новото периодично издание. „Теологикон“ е замислен като годишник на *Центъра по систематическо богословие* на Православния богословски факултет във Велико Търново. В него ще се представят текстове на учени от страната и чужбина, които работят в областта на систематическото богословие и на християнската философия и имат принос в развитието на съвременната богословска наука. Редакционната колегия на „Теологикон“ си поставя амбициозната и отговорна задача да публикува текстове, които разглеждат същностни богословски проблеми и отговарят на съвременните научни стандарти. Напълно естествено е основната част от включените в *Годишника* текстове да бъдат материалите от ежегодния международен *Семинар по систематическо богословие и християнска философия*, които да определят тематично съответния брой. Наред с тях в „Теологикон“ ще бъдат публику-

вани и други авторски и преводни текстове, които отговарят на изискванията на редакционната колегия.

Първият том на „Теологикон“ (2012 г.) съдържа материалите от второто издание на международния семинар по систематическо богословие и християнска философия на тема: „Богопознание и нетварни енергии“ (3 – 5 декември 2011). Предложените публикации са обединени тематично в два раздела: *Тайната на богопознанието и Богословието на нетварните енергии*. Това издание се финансира по вътрешноуниверситетски проект: „Богословски и философски идеи във византийското и балканското културно пространство през VII – XII век“, в рамките на който беше иницииран и започна да се провежда *Семинарът по систематическо богословие и християнска философия*.

* Евгениос Вулгарис е роден през 1716 г. на о. Керкира, светското му име е Елевтериос. Произхожда от древния аристократичен род Вулгари, за които се предполага, че са наследници на рода на Асеневици. Благодарение на родството си с византийската императорска династията на Палеолозите след падането на Търновград се преместват в Мистра (Пелопонес), а по-късно отиват на о. Керкира. И до днес това е най-славният и богат род там. Остров Керкира остава Венецианско владение и никога не попада под османска власт. Представители от този род виждаме и като важни венециански граждани и военачалници. До нас е достигнала семейната хроника на рода Вулгари: Στέφανος-Κωνσταντίνος Βούλγαρις (ἐπιμ. καὶ μεταφρ.), *Ἐνα ἀνέκδοτο οἰκογενειακὸ χρονικὸ: Πληροφορίες γιὰ τὴ μεσαιωνικὴ βαλκανικὴ, Βιβλιωπωλεῖον τῆς Εὐστίας*, 2010.

При своята хиротония през 1737 г. младият Елефтериос получава името Евгениос. Кариерата му като преподавател по философия, физика и математика започва в Маруциевата школата в Янина (която самият той по-рано завършва) и продължава в основаната от Ватопедския манастир *Атониада*, където той става ректор и преподава естествени науки, логика и съвременна философия. По същото време превежда съчинения на западноевропейски философи от немски и латински език. В Атониадата получава офикията „архимандрит на Светия гроб на Агапий“. По-късно преподава в Голямата патриаршеска школа в Константинопол, а след 1763 г. прекарва няколко години в пътувания между различни университетски центрове като Хале, Лайпциг и Москва. През последните години от живота си Евгениос Вулгарис е митрополит на Славония и Херсонес в днешна Украйна и завършва земния си път в Москва през 1806 г. като член на Императорската академия на науките.

Съчинението на Евгениос Вулгарис *Теологикон* е първият академичен курс лекции по систематическо богословие, обединяващ еле-

менти от догматиката и етиката, свързани в едно органично цяло. Една част от *Теологикон*-а на Вулгарис има за основа сборника лекции по систематическо богословие на Викентиос Дамодос (1679–1752), който носи названието „Συστηματικόν Θεολογικόν“ (Αθήναι, 1980) и дълги години се пази в Библиотеката на елинската общност във Виена (вж. предговора на архим. Агатангел Лонтопулу към изданието на лекциите на Евгениос Вулгарис – Εὐγένιος Βούλγαρης, *Θεολογικόν*, с. v'). Така от средата на XVIII в. *Теологикон*-ът на Евгениос Вулгарис се превръща в първия образец на православно систематическо богословие в контекста на академичните традиции от онова време.